

Magazine

Cosun

NR. 1

2022

06

**De fabriek wordt
klimaatneutraal**

08

**De teelt moet
klimaatrobuuster**

11

**Met Unitip inspelen
op klimateffecten**

Fabriek bioraffinage bietenpulp in Delfzijl

Cosun Beet Company heeft van de provincie Groningen 3 miljoen euro subsidie gekregen voor de bouw van een duurzame bioraffinagefabriek in Delfzijl. De innovatieve fabriek gaat bietenpulp van de suikerfabriek in Vierverlaten omzetten in nieuwe plantaardige producten. Deze worden gebruikt als milieuvriendelijke vervangers van microplastics in onder andere verf, wasmiddelen, tandpasta, shampoo en make-up. De fabriek wordt volledig elektrisch en creëert naar schatting ruim 40 nieuwe banen. De subsidie wordt toegekend vanuit de regeling Investeren in Toekomstbestendige Industrie.

De definitieve investeringsbeslissing valt later dit jaar.

Index

Van de voorzitter.....	3
Ledenraad kritisch over resultaat.....	4
De fabriek wordt klimaatneutraal.....	6
De teelt moet klimaatrobuuster.....	8
Mooie campagnecijfers.....	10
Met Unitip inspelen op klimateffecten.....	11
IRS-informatie.....	12
Vraag & Antwoord / Kort Nieuws.....	16

Contact

Cosun

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307

secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Cosun Beet Company agrarische dienst

Postbus 100,
4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischdienst
@cosunbeetcompany.com
www.cosunleden.nl

Colofon

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer
Royal Cosun, Cosun Beet Company, IRS, Sanne van Hassel, Michel Heerkens en Twan Wiermans

Foto-omslag

Johan Cevaai,
bienteler in Grijskerke

Basisontwerp

Wardtaal / Breda

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2022

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Directeur Janine Verheesen (l) van het Kenniscentrum en Andries Olie, duurzaamheidsmanager Cosun en bestuurslid van het Kenniscentrum

Cosun Nutrition Center

Het Kenniscentrum suiker & voeding gaat binnenkort Cosun Nutrition Center heten. Voor de naamsverandering is gekozen, omdat de voedingswetenschappelijke kennis van het centrum ten dienste wordt gesteld aan alle businessgroepen van Cosun. Het gaat daarbij om onderwerpen als verantwoorde

voeding, gezondheid en duurzaamheid. Het Kenniscentrum heeft zich tot nu toe vooral toegelegd op de voorlichting over suiker in relatie tot voeding en gezondheid. Daar komen nu onder meer plantaardige eiwitten, voedingsvezels, aardappelen en plant-based producten en innovaties bij.

Kosten en baten

De kringvergaderingen zijn helaas voor de tweede keer digitaal gehouden. Het liefst wil je elkaar normaal treffen, omdat je informeel dan vaak ook zaken bespreekt die anders niet zo snel ter sprake komen. Er speelt veel. Op onze akkerbouwbedrijven, maar ook bij Cosun. In de kringvergadering zijn de voorlopige jaarcijfers 2021 gepresenteerd en toegelicht met als afgeleide de bietenprijs. Het is een terugblik op een uitdagend jaar met meerdere gezichten. Alle bedrijven presteerden door groei in de markt beter dan in 2020. Het was ook het tweede jaar waarin Cosun veel last heeft gehad van Covid-19. Ook de sterk gestegen kosten van energie, grondstoffen en transport speelden ons later in het jaar parten. De inflatie is in dit jaar niet voorbij. Het is zaak de kosten door te vertalen in de verkoopcontracten. De vraag is of dit overal kan. Voor 2021 is de bietenprijs op gemiddelde kwaliteit uitgekomen op € 38,91 (2020: € 35,60). Die is daarmee nog steeds te laag. Voor 2022 is realisering van resultaatverbetering prioriteit. De nieuwe strategie Unlock 25 is gericht op een beter verdienmodel. Hij moet de bietenprijs op tenminste 45 euro laten komen. Verderop in dit magazine leest u meer over de discussie in de ledenraad.

Vorstbieten

De campagne heeft een goed verloop gehad. Gemiddeld per fabriek en per dag is 28.000 ton bieten netto verwerkt. Een mooi resultaat, dat positief bijdraagt aan een lage kostprijs. Bientelers in het zuidoosten hebben schade gehad van de watersnood en telers in het noordoosten hebben last gehad van de bodemschimmel aphanomyces. Met extra aandacht van teler, loonwerker en agrarische dienst is geprobeerd de bieten toch zo goed als mogelijk aan te leveren.

Voor de Kerst heeft de matige tot strenge vorst nog behoorlijke schade veroorzaakt. Landelijk stond nog 3.300 hectare in de grond, waarvan een groot deel met vorstschade is geleverd onder voorwaarden. Van de bieten die als verloren werden beschouwd, is door de regeling toch nog 22.000 ton suiker geproduceerd. De opbrengst hiervan komt terug in een hogere ledenprijs. De kosten zijn neergelegd bij de telers die ze veroorzaakt hebben. Feit is wel dat je niet moet willen, dat zoveel bieten laat in december, tegen het advies van de agrarische dienst in, nog niet gerooit waren. De regeling zal worden geëvalueerd en met de ledenraad worden besproken.

Vooruitkijken

Het nieuwe regeerakkoord heeft als motto 'Omzien naar elkaar en vooruitkijken naar de toekomst'. De komende tijd zullen de Europese wet- en regelgeving, zoals de Green Deal, Farm to Fork en het 7^e Actieprogramma Nitratrichtlijn de agenda in de akkerbouwsector verder bepalen. Als akkerbouwers zetten we al lang in op een duurzame teelt, maar met deze extra inspanningen erbij hebben we elkaar in de keten nog veel meer nodig.

Ook de overheid zal moeten leveren. Voor een succesvolle transitie is nieuwe wetgeving hard nodig voor nieuwe technieken en middelen. De randvoorwaarden moeten zijn ingevuld, voor je iets gaat verbieden. De transitie in de energie laat dat duidelijk zien.

In dit magazine besteden we uitgebreid aandacht aan het thema Klimaat in de keten: in de fabrieken, de teelt en ook in het onderzoek. Cosun werkt al vele jaren toe naar de gewenste transitie. De keten zal hierin samen met de overheid nog veel stappen moeten zetten en obstakels moeten omzeilen.

Dirk de Lugt
voorzitter

Ledenraad kritisch over resultaat

Op 9 februari zijn aan de ledenraad de voorlopige jaarcijfers en de bietenprijs 2021 gepresenteerd. Ook 2021 was een bewogen jaar met grote maatschappelijke uitdagingen, nog steeds Covid-19-effecten en aan het eind ook nog een sterk oplopende inflatie.

CEO Hans Meeuwis en CFO Hans Schuil toonden ten opzichte van 2020 een groei in omzet en bedrijfsresultaat. De basis voor de ledentoeslag in 2021 kwam met een lagere incidentele bate toch op een vergelijkbaar niveau als vorig jaar. De raad van beheer heeft de netto ledentoeslag van 41,3 miljoen euro verhoogd tot 47 miljoen euro, zodat de toeslag uitkomt op € 7,50 per ton en de bietenprijs op 40 euro.

Cosun Beet Company had door betere suikerprijzen een iets beter resultaat dan in 2020, ondanks kostenstijgingen. De verkoop van het fabrieksterrein en de landbouwgrond in Puttershoek is afgerond. Aviko kende een licht herstel in het resultaat van frites, maar had nog steeds last van lockdown-maatregelen. Ook de afzet van aardappelgranulaat daalde fors als gevolg van de lockdowns wereldwijd. Sensus had een sterke stijging van de prijs en marge, ondanks een lager volume. De sterke vraag naar inuline

houdt aan. De zorg zit bij voldoende aanvoer van cichorei. SVZ liet in Europa een herstel zien. De Amerikaanse markt stond onder druk door dure frambozen en een personeelstekort. De Duynie-activiteiten Feed en ABS deden het goed. Het resultaat van Duynie Ingrediënts was teleurstellend.

Kritiek op waardevermindering

De ledenraad was uitermate kritisch over de gerapporteerde waardeverminderingen. In het bijzonder over de Ingrediëntenfabriek van Duynie in

Resultaatverbetering nodig

Cuijk. De raad was verrast over de omvang en de timing van de waardevermindering van de nieuwe fabriek. Hans Meeuwis lichtte toe dat de bouwkosten hoger uitgevallen zijn en dat de resultaten van de fabriek zwaar tegenvallen.

Hans Schuil gaf aan, dat de accountancyregels een afwaardering voorschrijven als een onderneming twee jaar achtereen verlies heeft geleden. De slechte resultaten en de magere plannen noodzakten tot een aanzienlijke afboeking. Dat valt zwaar. Inmiddels zijn de nodige maatregelen genomen, zoals vervanging van het management, versterking van de organisatiestructuur, onderzoek naar nieuwe afzetmarkten, technische verbeteringen en een betere beheersing van het productieproces. Voor zover nodig worden toekomstige investeringsvoorstellen getoetst door een onafhankelijke instantie. Hans Meeuwis zegde ook een diepgaande evaluatie toe van deze afboekingen met alle betrokken partijen, inclusief de raad van toezicht. De ledenraad gaf de boodschap mee dat Cosun zich geen slechte ervaringen meer kan veroorloven.

Bietenprijs

De ledenraad vindt de vastgestelde bietenprijs van 40 euro niet voldoende voor een duurzame en rendabele bietenteelt. De extra verhoging van de ledentoeslag wordt gezien als een sigaar uit eigen doos. De ledenraad stelde ook dat het operationeel resultaat te laag is. Dirk de Lugt, voorzitter van de raad van beheer, beaamde dat. Het moet beter. Hij benadrukte dat de raad van beheer niet afwijkt van het

beleid om 50% van het netto resultaat uit te keren. Gezien de omstandigheden door Covid-19 en als teken van vertrouwen in de bietenteelt, heeft de raad van beheer een eenmalige opslag voorgesteld om tot een bietenprijs van 40 euro te komen bij een standaardkwaliteit van 17% suiker en 91 WIN. Bij de gemiddelde kwaliteit (16,73% suiker en 90,7 WIN) komt de ledenprijs uit op € 38,91 en de gemiddelde hectareopbrengst op afgerond € 3.129,=. Allemaal beter dan 2020, maar zeker niet goed genoeg.

Unlock 25

Hans Meeuwis schetste het perspectief aan de hand van de prioriteiten van Unlock 25, de strategie van Cosun. Doel is een resultaatverbetering naar uiteindelijk 3 x 100 miljoen euro met een bijbehorende bietenprijs van ten minste 45 euro. De focus ligt op groei in toegevoegde waardeproducten en op een toekomstbestendige, duurzame keten. Eerste prioriteit heeft de uitvoering van solide plannen voor resultaatverbetering op de korte en middellange termijn. Cosun Beet Company, Aviko, Sensus en Duynie gaan aan de slag met de verdere uitrol van hun plannen. SZV gaat een samenwerkingsstrategie uitwerken voor verdere prestatieverbetering. De groeisegmenten Plantaardig eiwit en Biobased materialen krijgen met de marktintroductie van het Fava-eiwitisolaat en het Avantium-project en de Betafib-pulpraffinage steeds meer vorm. Om focus aan te brengen en innovaties te versnellen wordt de organisatie van Cosun Innovatie verbeterd. Samen met Groeikracht wordt gewerkt aan de concretisering van de

duurzaamheidsthema's ter voorbereiding op een discussie in de volgende ledenraad van mei. Het plan is hierover met leden de dialoog aan te gaan in de vorm van (schuur) bijeenkomsten.

Suikermarkt en energiekosten

De suikerprijzen op de wereldmarkt blijven stijgen, maar ook energieprijzen stijgen enorm. De ledenraad is bezorgd of de stijgende kosten voldoende kunnen worden vertaald naar de markt. Paul Mesters, CEO van Cosun Beet Company, gaf aan dat voor 2021 de energiekosten volledig zijn afgedekt. Voor 2022 is de suiker van vorig jaar met die wetenschap verkocht. Voor de suikerproductie in januari 2022 en de diksapcampagne kon geen dekking worden gevonden. Die zal moeten komen uit kostenbesparing en prijsverhoging. Dit geldt voorsnog ook voor de verkoop en productie in het vierde kwartaal van 2022. Voor de verkoopcontracten 2023 zal de kostenstijging zoveel mogelijk worden doorberekend. Hans Meeuwis vulde aan dat ook voor de andere Cosun-bedrijven geldt: doorrekening naar de markt, productie-optimalisatie, kostenbesparing en prestatieverbetering.

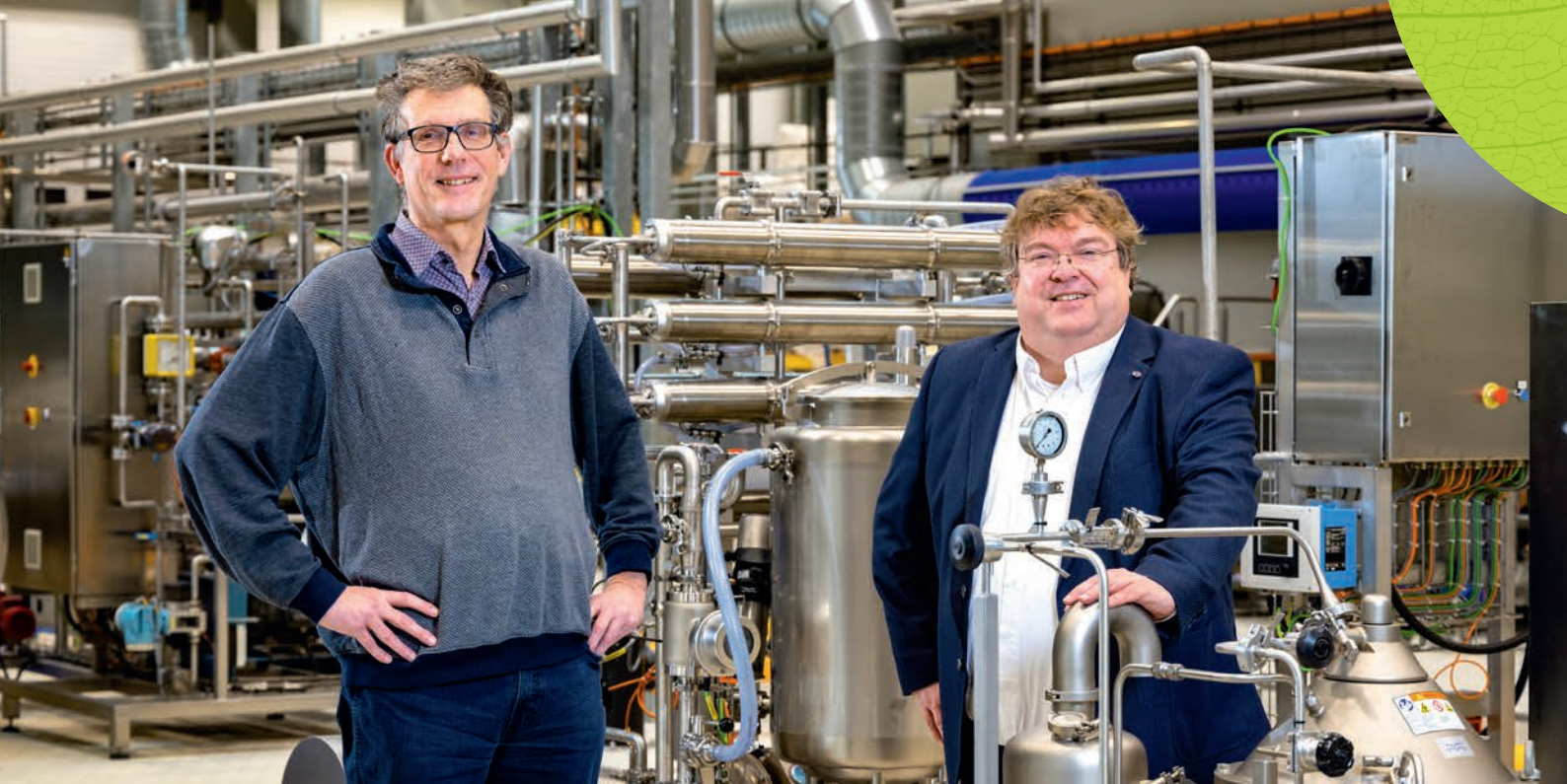
Ledenfinanciering

De ledenraad heeft ingestemd met het besluit van de raad van beheer over de rentevaststelling voor de inleg, startend in 2022 (zie www.cosunleden.nl). Verder zal een voorstel worden uitgewerkt om de mogelijkheden voor ledenfinanciering te laten aansluiten op de nieuwe bietenbetalingen.

Betacal

De ledenraad heeft ook ingestemd met de voorwaarden voor de Betacal-regeling. De vrije verkoop wordt verhoogd naar 42.500 ton. De toedelingspercentages zijn voorlopig vastgesteld op 5% voor Betacal flow en 4% voor Betacal filter. In de voorwaarden van de telerregeling wordt opgenomen dat de extra bestelde Betacal eerst wordt afgeleverd.

Maarten Boudesteijn
secretaris raad van beheer

Johan Dijkstra en Frank van Noord

De fabriek wordt klimaatneutraal

Cosun werkt voortvarend aan de energietransitie. De suikerfabriek draait in de toekomst helemaal zonder aardgas, want de productie moet klimaatneutraal. De innovatie draait op volle toeren.

Bij het Cosun innovation center in Dinteloord zijn tien van de honderd medewerkers fulltime bezig met energie. Dat gaat van het ontwikkelen van nieuwe, energiezuinigere technologie tot onderzoek naar de mogelijkheden van technologie waarmee andere bedrijven werken en de doorrekening van de gevolgen van investeringen voor het energieverbruik in het productieproces. Van vrijwel elke Cosun-fabriek is het verbruik vastgelegd in een computermodel. Zo is op voorhand duidelijk hoe rendabel een energie-investering kan zijn.

Grote energiebehoefte

De suikerwinning is een energie-intensief proces van verhitten en verdampen. Een biet is 75% water.

Per campagne komt op die manier zo'n 5 miljoen kuub water de fabriek in. Dat water wordt opgevangen, opgewarmd en hergebruikt in de diverse stadia van het suikerwinningsproces en uiteindelijk afgevoerd via de waterzuivering. In Dinteloord gaat het deels als gietwater naar naburige kassen. De fabrieken in Dinteloord en Vierverlaten behoren tot de meest energie-efficiënte van Europa, het resultaat van vroegere investeringen. "Maar ook daar is nog CO₂-reductie mogelijk, bijvoorbeeld met warmtepomptechnologie", aldus Johan Dijkstra, senior innovatiemanager bij het onderzoekscentrum.

Het einddoel is in 2050 een CO₂-emissie van netto 0. Voor alle Cosun-bedrijven in binnen- en buitenland. Die energietransitie is in volle gang en wordt gerealiseerd op basis van het meerjarenprogramma SCO₂RE.

Dijkstra is programmamanager van SCO₂RE.

Voor 2030 is het doel 35% minder fossiele CO₂-emissie ten opzichte van 2018. Daarnaast: 100% groene stroom vanaf 2025. Dat betekent onder andere meer benutting van wind- en zonne-energie, energiebesparingsmaatregelen en overschakelen naar technologie op basis van duurzame stroom. "Denk aan het principe van de waterkoker thuis," aldus Frank van Noord, directeur van Cosun innovation. "Warmte en stoom op basis van stroom. Het kan zonder dat je het verwerkingsproces volledig moet omgooien", zegt hij. In 2024 gaat Aviko Rixona in Venray investeren in die technologie.

Haast geboden

De afbouw van fossiele brandstof is urgent. Van Noord: "Het is ook een ketenvraagstuk. Ook onze klanten

vragen het. Suiker leveren met een bulkwagen op biogas, zoals wij doen, is daarin een plus.” Niets doen is geen optie want de CO₂-heffingen gaan verder oplopen. Van Noord: “Bij de bouw van een nieuwe fabriek moet je dus vooraf goed nadenken over het energieverbruik. Ook bij een bedrijfs-overname moet je goed kijken naar de energiesituatie.”

Wie nu de tijd niet neemt om in energiemaatregelen te investeren loopt achter de feiten aan en krijgt later een gepeperde rekening. Vandaar ook de omschakeling naar duurzame energie, meer dan tien jaar geleden al ingezet met de productie van biogas uit bietenresten als alternatief voor aardgas. Cosun Beet Company is inmiddels de grootste groengasproducent van Nederland. Sinds 2018 wordt jaarlijks ruim 25 miljoen m³ biogas geproduceerd. Het wordt gebruikt in het eigen proces en als transportbrandstof. Deels wordt het voor de omliggende dorpen geleverd aan het gasnet. Sinds de start is 100 miljoen m³ biogas geleverd, het jaarverbruik van 60.000 huishoudens.

Zonne-energie

De ‘energievergroening’ krijgt inmiddels ook steeds meer vorm via de opwekking van eigen zonne-energie. Zo ligt het dak van het vrieshuis van Aviko in Steenderen vol met zonnepanelen. Ook op het nieuwe productiebedrijf voor diepgevroren frites en aardappelvlokken in Poperinge (België) liggen ze. De specialiteitenfabriek van Cosun

Beet Company in Puttershoek is volledig zelfvoorzienend door de recente aanleg van het Cosun Solar Park. Op het in totaal 17 hectare grote voormalige fabrieksterrein wordt jaarlijks 9,2 miljoen kWh aan duurzame energie opgewekt. De fabriek produceert energieneutraal. In oktober vorig jaar is voor de financiering van ruim 28.000 zonnepanelen een tienjarig leasecontract getekend met BNP Paribas Leasing Solutions. Deze zonneweide van zeven hectare is onderdeel van het grote park en realiseert jaarlijks een CO₂-reductie van 5,1 miljoen kilo. In totaal wordt in Puttershoek zo’n 12 miljoen kilo CO₂ bespaard.

De leaseconstructie is een primeur voor de financiering van zonneparken in Nederland en internationaal één van de eerste op deze schaal.

Innovatie

Bij de voortgang in de energietransitie leunt Cosun zwaar op het innovation center. Daar begint een technologische innovatie meestal eerst met een kleinschalige praktijkproef, gevolgd door demotesten op praktijkniveau en uiteindelijk de grootschalige toepassing. In zo’n demofase zit bijvoorbeeld een onderzoek naar de grootschalige toepassing van warmtepompen bij Cosun Beet Company. Dijkstra: “We denken dat toepassing in 2025 of 2026 een feit kan zijn. Stijgende CO₂-heffingen en energieprijzen maakt investeren in dergelijke innovatie eerder rendabel en aantrekkelijk.” Vaak gaat het bij de innovatie om toepassing van technieken die al worden gebruikt in andere bedrijfstakken, maar nog nooit zijn toegepast bij de suikerproductie of aardappelverwerking. “Slim doorvertalen van beschikbare kennis”, noemt hij dat. Zo wordt voor de elektrificatie van de suikerwinning ondermeer gekeken naar de toepassing van membraantechnologie, waarbij de sapstroom in een buis langs membranen wordt geperst die alleen waterdruppels doorlaten. Het zou een alternatief kunnen zijn voor het thermische proces van verhitting en verdamping dat nu wordt toegepast. De membraantechnologie wordt

‘Het gaat erom alle kennis en kunde bij elkaar te brengen’

al gebruikt in zetmeel- en eiwitfabrieken. Dijkstra: “Ook voor Cosun Beet Company en Sensus is het mogelijk een bruikbare concentratietechniek. Sensus gebruikt de techniek overigens al in een andere toepassing. Geheel onbekend is de technologie dus niet.” Van Noord: “Het gaat erom alle kennis en kunde bij elkaar te brengen en goed te filteren wat voor ons van belang is. Voor de komende jaren staan binnen Cosun 150 grotere en kleinere energie- en CO₂-reductieprojecten op het programma. Innovatie gaat ons verder helpen.”

Droomplaatje

Cosun kan de CO₂-doelstelling van 2050 halen, is de vaste overtuiging van Van Noord en Dijkstra. Belemmerende factor voor elektrificatie is voorlopig nog wel de stroomtoevoer. Nu al kan het landelijke elektriciteitsnetwerk het niet aan. Aan de infrastructuur (dikkere stroomkabels) wordt hard gewerkt. “Het zou mooi zijn als telers naast bieten ook zonnestroom zouden leveren. Of in de verdere toekomst zelfs waterstof”, schetst Johan Dijkstra een droomplaatje voor de keten. “Als elke teler een halve Megawatt zou kunnen leveren, heb je groene stroomproductie van twee elektriciteitscentrales.”

Ton Schönwetter
redacteur

‘Kijken naar elektrificatie van de suikerwinning’

De teelt moet klimaatrobuuster

Zonder maatregelen gaat de akkerbouw door de klimaatverandering moeilijke tijden tegemoet. Onder andere in Zeeland. Daar heeft de beschikbaarheid van zoet water hoogste prioriteit.

Het toekomstscenario voorspelt zwaar weer in de provincie: extremere weersomstandigheden, een stijgende zeespiegel, toenemende verzilting van oppervlaktewater, slinkende zoetwatervoorraden, oprukkende kwel, toenemende verdroging en droogvallende sloten en kreken. Met als gevolg: dalende opbrengsten.

Oplossingen

“Tussen te nat en te droog zit maar vijf, zes weken, terwijl de beschikbaarheid van zoet water afneemt”, schetst ZLTO-bestuurder Hendrik Jan ten Cate de situatie. Dat het watertekort steeds meer een probleem aan het worden is,

hebben de extreem droge zomers van 2018, 2019 en 2020 duidelijk gemaakt. De voorspelling is dat het meer en vaker gaat optreden. Het moet dus ‘klimaatrobuuster’.

Om het gebruik en de beschikbaarheid van zoet water beter op elkaar af te stemmen hebben de landbouworganisaties, overheden en bedrijven in de zoektocht naar oplossingen de krachten gebundeld. Het Masterplan Zoet Water rept onder andere van stuwen, waterpeilaanpassing, slimme drainage, verbetering van het vochthoudend vermogen van de bodem, de aanleg van opslagbassins en zoetwaterbuffers creëren in natuurgebieden. Kortom: Water vasthouden.

‘Bieten draineren lekker van zichzelf’

“Het najaar is natter geworden. Het watertekort speelt van begin april tot half juni”, zegt Johan Cevaai. Johan teelt in Grijskerke (Walcheren) op de zware klei. “De helft op kreekruigen, de helft op poelgronden.” Lokaal ligt veen onder de klei. “In droge jaren zorgt dat voor veel inklinking.”

Druppelirrigatie

Vorig jaar heeft hij voor druppelirrigatie in de uien een diepdrain aangelegd. Die is twee keer gebruikt. De tweede keer vlak voor het rooien, om het oogsten te vergemakkelijken. De slangetjes lagen net onder het oppervlak, waardoor hij veel te maken kreeg met

vraatschade. “Waarschijnlijk van vogels of hazen.”

Die heeft hij moeten herstellen om natte plekken op zijn land te voorkomen.

Komend jaar is de drain niet nodig, omdat Cevaai wintertarwe heeft gezaaid. Johan: “Ik heb veel wintertarwe in het bouwplan. Samen met suikerbieten past dit goed op onze grond. Bieten draineren lekker van zichzelf door hun wortelstelsel. Dat is dus geen probleem. Dat zijn wel de rooier en de overlaadwagen die constant heen en weer pendelen en die de grond vast rijden.”

Dubbele drainage

De verziltingsdruk is hoog, zegt Cevaai. Die neemt toe door inklinking en de zeespiegelstijging. “Jammer, dat niet bekend is hoe hoog die druk van het brakke, zoute water precies is en wat dat precies doet onder de percelen. Als je dat weet, zou je tegendruk kunnen geven met bijvoorbeeld een dubbele drainage.” Er moet in ieder geval veel meer aan infiltratie gedaan worden om de zoetwaterbellen aan te vullen, vindt hij. “Je zou ook het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringsinstallaties kunnen gebruiken, zodat de druk op het grondwater afneemt.”

Johan Cevaai: “Meer infiltratie met zoet water nodig”

Bodem

In (extreem) droge jaren valt ook nu al te weinig neerslag om de landbouw te voorzien van voldoende water van goede kwaliteit. Het probleem is complex. De trend van de afgelopen vijftien jaren is: een droog voorjaar en een droge start van de zomer. De voorspelling voor de komende decennia: meer zachte, nattere winters met extreme neerslaghoeveelheden en warme en drogere zomers en in met name april/mei minder neerslag en meer verdamping, waardoor het vochttekort aan het begin van het groeiseizoen toeneemt. Daarnaast: een stijgende zeespiegel die zorgt voor meer bodemverzilting door brakke/zoute kwel en zouter wordend oppervlaktewater.

Kwetsbaar

Voor de korte termijn is vooral de droogteschade het grootste probleem, maar op de langere termijn is dat ook de ophoping van zout, waarschuwen onderzoekers. Met alle gevolgen voor de bodemstructuur, want zoutschade laat zich niet snel repareren.

De zoetwaterbellens zijn kwetsbaar. Aanvulling van de voorraden gaat moeizamer door de toenemende verdamping, droogstaande sloten en de versnelde waterafvoer via bijvoorbeeld drainage. Terwijl in de toekomst door de droogte in het voorjaar en de zomer juist meer water nodig is voor de beregening. Voor sommige delen van Zeeland wordt voor grondwaterberegening zelfs uitgegaan van gemiddeld bijna een verdriedubbeling van de waterbehoefte.

Het structureel neerslagtekort tijdens het groeiseizoen neemt toe. In een matig droog jaar heeft bijna heel Zeeland nu een cumulatief vochttekort van 50 tot maximaal 100 mm, is berekend. In sommige delen kan dat gaan oplopen tot meer dan 200 mm. In 2018 werd op sommige plaatsen al een potentieel vochttekort gemeten van meer dan 300 mm. "Boeren moeten in beweging komen. Op hun eigen bedrijf, maar ook als collectief", vindt Ko de Regt, de ZLTO-projectmanager Zoet Water. "Samen sta je sterker."

Ton Schönwetter
redacteur

'Vroeger was het afvoeren, afvoeren, afvoeren'

"Ons geluk is dat ons akkerbouwbedrijf op een kreekrug ligt", zegt Tonis Boot uit Kruiningen. Tonis heeft sinds 2017 een diepdrain. De bron ligt naast zijn schuur. Het water pompt hij op met de stroom van zijn zonnepanelen. Tonis beregent daarmee zijn uien gemiddeld drie tot vier keer per seizoen, de aardappelen één à twee keer, omdat die gewassen het meeste te lijden van de droogte. "Ik zou wel vaker willen beregenen, maar ik heb niet genoeg water. We kunnen alleen als noodmaatregel beregenen", vertelt Tonis. De cichorei en bieten beregent hij zelden. "Dat is één keer gedaan, omdat ze niet wilden kiemen."

Stuwtdjes

Om zoetwater vast te houden heeft Tonis provisorisch sloten afgedicht. Vooruitlopend op de vergunning. Zodra die is afgegeven, komen er professionele stuwtdjes. "Het is me wel een traject, want je mag geen wateroverlast veroorzaken." Het waterschap werkt welwillend mee. "Je merkt wel dat de regels meer gebaseerd zijn op wateroverlast dan op een watertekort. Vroeger was het afvoeren, afvoeren, afvoeren", aldus Tonis.

Kanaalwater

Doordat Tonis op de kreekrug zit, heeft hij een gemakkelijkere toegang tot zoet water. Andere telers hebben minder geluk. Die hebben ook veel meer te stellen met zout slootwater. "Om die sloten schoon te spoelen is heel veel zoet water nodig." Het plan is om dat uit het Schelde-Rijnkanaal te halen. "Dan kun je onbepikt beregenen. Maar dan moet eerst het hele watersysteem worden aangepast, want je moet door allerlei poldertjes en allerlei hoogteverschillen overwinnen." Het plan is al oud, maar is destijds afgewezen, omdat het te duur was. Nu maakt het meer kans, want de nood is hoog.

Tonis Boot: "Ik zou vaker willen beregenen"

Mooie campagnecijfers

De campagne is in Vierverlaten op 14 januari afgesloten. Twee dagen daarvoor gebeurde dat in Dinteloord. Ondanks enkele storingen hebben de fabrieken de hoogste gemiddelde verwerkingscapaciteit gerealiseerd: 56.200 ton per dag. In 123 dagen is 6,88 miljoen ton verwerkt. De suikeropbrengst is 13,8 ton per ha.

2021 kenmerkte zich door een nat en koud voorjaar. De zomer bleef ook somber en nat. Gemiddeld genomen hadden we mooie plantaantallen bij een gemiddelde zaai-datum van 7 april en een trage beginontwikkeling van het gewas. Door de mindere groeiomstandigheden sloten de percelen later dan in afgelopen jaren: 24 juni.

Luizen en schimmels

In 2021 lag bij de agrarische dienst de focus extra op de groene bladluizen en de bladschimmelbestrijding. Dankzij een goede veldmonitoring en de verbeterde adviezen in de BAS-app hebben de telers de ontwikkeling van hun gewas goed kunnen volgen en tijdig maatregelen getroffen. Hierdoor was minder schade van vergelingsziekte. In de plaats van de neonics kwamen alternatieve middelen die meer aandacht vragen. De gemiddelde aantasting was 0,5%. Een verbetering ten opzichte van het jaar ervoor. Toen was de aantasting 3,6%. Bij een minimumprijs van € 32,50 per ton een verbetering van 2 miljoen euro.

Voor de bestrijding van bladschimmels is de eerste bespuiting erg belangrijk. Cruciaal is de inzet van de juiste middelen en afwisseling.

De percelen waren afgelopen groeiseizoen gezonder. In de oogstperiode hadden we meer zon. De percelen met het gezondere bladapparaat hebben hiervan geprofitteerd. Het gaf een goede nagroei. Het suikergehalte steeg van 15,8% bij de start van de campagne naar boven de 17% en bleef zes weken op dat niveau. De hogere suikerhaltes hebben een positief effect op de verrekening.

Vorstbieten

Door de watersnood in het zuidoosten en schade door aphanomyces in het noordoosten zijn circa 350 hectare verloren gegaan. Daarnaast zijn percelen met extra aandacht geoogst met lagere opbrengsten.

De vorst eind december zorgde al na één nacht al voor flinke vorstschade. Toen was zo'n 3.300 hectare niet ge-rooid. Door de calamiteitenregeling zijn alle bieten met vorstschade alsnog geleverd. Naast bieten met vorstschade in de grond is in de regeling ook een groot deel geleverd met vorstschade uit de hoop, die niet of niet tijdig waren beschermd tegen de vorst. Door de regeling is voor het collectief belang 135.000 ton bieten toch verwerkt tot suiker. De extra kosten door de verwerking van de vorstbieten is betaald met een bijdrage van € 6,50 per ton.

“Vorig jaar gemiddeld minder aantasting”

Landelijk hebben we dezelfde wortelopbrengst als vorig jaar: 82,2 ton netto per ha. Het suikergehalte is 16,7, de winbaarheid 90,7 en het tarrapercentage 10,7%. Met deze resultaten zijn we 0,6 ton suiker per ha hoger uitgekomen. Met de verbeteracties op teeltgebied en de beheersing van de stijgende teeltkosten kunnen de suikeropbrengsten en het rendement van de teelt verder omhoog.

Arno Huijsmans
directeur agrarische zaken

Met Unitip inspelen op klimaateffecten

Voor de bietenteelt zijn de veranderingen in het klimaat niet altijd slecht. Wel moeten we ons erop aanpassen. De conditie van de bodem verdient meer aandacht om klimaateffecten zo goed mogelijk op te vangen. Met Unitip kunnen we leren van anderen en worden tips ontwikkeld om het steeds weer beter te doen.

De laatste decennia hebben we te maken met gemiddeld hogere temperaturen en meer zon. Voor de bietenteelt is deze ontwikkeling niet ongunstig. Suikerbieten is van oorsprong een mediterrane gewas, dat goed kan omgaan met hogere temperaturen en profiteert van het extra zonlicht. Bieten kunnen eerder gezaaid en later geoogst worden.

Was vroeger de vuistregel: Zaaïen rond half april. Nu is de richtlijn: Als de omstandigheden goed zijn, zaaïen vanaf half maart. Voor het oogsten gold vroeger: Begin november de bieten eruit. Afhankelijk van de grondsoort zijn we ook hier enkele weken opgeschoven naar eind november. Alles bij elkaar opgeteld heeft dit in het groeimodel een positief effect van circa 2.500 kilogram suikeropbrengst per hectare. De historische toename van de suikeropbrengst wordt dus deels hierdoor verklaard.

Klimatologische veranderingen

	periode 1961-1991	periode 1991-2020
Temperatuur	9,4°C	10,5°C
Neerslag	793 mm	835 mm
Verdamping	536 mm	581 mm
Zonnestraling juni-oktober	202 kJ/cm ²	221 kJ/cm ²

bron: KNMI, De Bilt

Bodem steeds belangrijker

De genoemde veranderingen brengen ook uitdagingen met zich mee. De druk op ziekten en plagen verandert. Dat merken we vooral bij de bladgezondheid. Neerslag valt onregelmatig en komt soms met spreekwoordelijke bakken uit de lucht. De conditie van de bodem bepaalt in hoge mate of de bieten er last van hebben. Goede doorlaatbaarheid zonder bodemverdichting laat overtollig water sneller wegzakken. Bieten met diepe beworteling kunnen onder droge omstandigheden meer aanwezig vocht opnemen. Meer organische stof is goed voor behoud van de bodemstructuur, maar ook voor het vasthouden van water.

In Unitip is terug te vinden hoe het zit met de organische stofbalans in de bietenteelt. Het rapport geeft inzicht in de toe- en afname van de organische stof en laat in vergelijkingen ook zien hoe die bij anderen is. Het rapport en nog meer overzichten zijn in te zien via het ledenportaal. Kies voor Unitip en raadpleeg de rapporten.

Unitip helpt

Het blijft als bietenteler een uitdaging om op alle fronten de ontwikkelingen in de teelt goed bij te houden. Essentiële vragen zijn: Hoe houd ik de kosten beperkt? Hoe pak ik ziekten en plagen het beste aan? Wat is goed voor mijn bodem? En: Kan ik bodemleven bevorderen? Allemaal vragen waar teeltregistratie en teeltvergelijkingen in Unitip handvatten kunnen bieden om de teelt te verbeteren.

Binnenkort komt het Unitip-jaarverslag 2021 beschikbaar. Hierin zijn de belangrijkste wetenswaardigheden en tips voor de toekomst samengevat.

De teeltregistraties in Unitip worden meer en meer gebruikt voor perceelsgerichte adviezen via de BAS-app. Dit wordt in 2022 weer verder uitgebreid.

Pieter Brooijmans
manager agrarische dienst

Een strenge winter en een koud voorjaar zijn effectief bij de beheersing van bladluizen en vergelingsziekte

Effect van klimaatverandering op vergelingsziekte

In 2021 heeft vergelingsziekte relatief geringe schade veroorzaakt in suikerbieten. Dit betekent echter niet dat dit in 2022 ook zo zal zijn. De temperatuur in de winter en het voorjaar spelen hierbij een belangrijke rol.

Kijkend naar het verleden heeft vergelingsziekte de meeste schade veroorzaakt in jaren na een milde winter, zoals 2020, toen de gemiddelde temperatuur van januari en februari $6,7^{\circ}\text{C}$ was. In jaren waaraan een strenge winter vooraf ging, zoals 1985, toen de gemiddelde temperatuur van januari en februari $-1,8^{\circ}\text{C}$ was, bleef de aantasting in het seizoen zeer beperkt. Met de huidige verwachtingen rondom klimaatverandering zal vergelingsziekte daarom een groter probleem worden.

Overleving bladluizen

Bladluizen kunnen tijdens een warme winter overleven in twee stadia: als ei en als adult. Bij -7°C sterft ongeveer de helft van de adulten van de groene

perzikluis. Hoe kouder het is en hoe langer de periode van -7°C aanhoudt, hoe meer adulten sterven. Eieren zijn beter bestand tegen deze temperaturen en overleven wel. Bovendien overleven tijdens een strenge winter minder onkruiden, die waardplant zijn voor de adulten. Het opbouwen van een populatie uit eieren kost veel meer tijd dan vanuit adulten. Ook de temperaturen in april en mei spelen een belangrijke rol bij de opbouw van de bladluispopulatie. Bij temperaturen van 10°C duurt het ongeveer 25 dagen voordat een bladluis zijn levenscyclus heeft voltooid, maar bij 20°C duurt dat slechts tien dagen. In een situatie zonder natuurlijke vijanden kan een groene perzikluis binnen een paar weken zestig tot tachtig

nakomelingen voortbrengen. Onder warme omstandigheden in mei kan dit snel leiden tot overschrijding van schadedrempels.

Een koude winter in combinatie met een koud voorjaar zorgt dat bladluizen later in het seizoen aanwezig zijn en schadedrempels daardoor later worden overschreden.

Verantwoordelijkheid van deze rubriek

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
0165-516 070
irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie
Jurgen Maassen

Een hogere temperatuur leidt tot een snellere vermeerdering van bladluizen

Overleving vergelingsziekte

Ook de overleving van vergelingsvirussen speelt een belangrijke rol bij de virusdruk op het begin van het groeiseizoen. Vergelingsvirussen kunnen de winter overleven op onkruiden, achtergebleven suikerbieten of uitgelopen koppen. Voorbeelden van onkruiden waarop het milde vergelingsvirus (BMV) kan overleven zijn herderstasje, klein kruiskruid, vogelmuur, smalle weegbree en echte kamille. Vooral op percelen met een niet-kerende grondbewerking speelt overleving van virus op onkruiden en resten suikerbieten een rol. Tijdens koude winters zullen deze onkruiden en suikerbieten bevriezen, waardoor er vroeg in het seizoen minder bronnen zullen zijn van vergelingsvirussen. Het is dus oppassen na warme winters. Vergelingsziekte en bladluizen kunnen ook overleven in hopen achtergebleven suikerbieten, voederbieten of rode bieten of restanten van de bewaring en verlading. Als bladluizen vroeg actief zijn, kunnen ze hier het virus oppikken en zichzelf vermeerderen. Daarom is het NVWA-teeltvoorschrift

‘Vergelingsziekte in suikerbieten’ nog steeds actueel en is het belangrijk om deze hopen tijdig op te ruimen. Als het warmer wordt in de winter, zal dit alleen maar belangrijker worden.

Klimaatverandering en vergelingsziekte

De onderzoekers Dewar en Qi uit Engeland hebben onlangs de effecten van diverse scenario's van klimaatverandering op vergelingsziekte doorerekend. Daarbij is ervan uitgegaan dat de gemiddelde temperatuur van januari en februari tussen nu en 2040 1 tot 4 graden kan stijgen. Hierdoor zullen bladluizen circa een tot drie weken eerder gaan vliegen en zullen er tot circa drie tot vijf keer zoveel bladluizen per seizoen in de percelen aanwezig zijn. Door deze eerdere vluchten en grotere populaties verwachten zij twee tot drie keer zoveel vergelingsziekte in vergelijking met afgelopen jaren.

Vermeerdering bladluizen

Bladluizen vermeerderen zich sneller op jonge bietenplanten dan op oudere. Dit noemen we ouderdomsresistentie, wat van nature aanwezig is in suikerbieten. Bovendien zijn later in het seizoen meer natuurlijke vijanden aanwezig, waardoor populaties bladluizen zich minder snel kunnen opbouwen en vergelingsvirussen zich minder snel door de bietenpercelen kunnen verspreiden. Een vroege infectie met vergelingsvirussen leidt daarnaast tot meer schade dan een late. Dat betekent dus dat we al vanaf de opkomst van de bieten alert moeten zijn op de bladluissituatie om vergelingsziekte te kunnen blijven beheersen.

Beheersing in de toekomst

Bij stijgende temperaturen zullen bladluizen en vergelingsziekte vroeger in het seizoen schade gaan veroorzaken. Dat leidt bovendien tot meer schade. Beheersing van vergelingsziekte heeft en houdt daarom de volledige aandacht in onderzoek en advisering om de ziekte op korte én lange termijn goed te kunnen beheersen. Op korte termijn is een verbeterde beheersing al te realiseren door geen pyrethroïden in te zetten en alleen in te grijpen bij overschrijding van de schadedrempel en daarbij alleen middelen te kiezen die natuurlijke vijanden sparen en tijdig resten van bietenhopen en opslag in perceel op te ruimen.

Meer informatie bladluizen

Meer informatie over bladluizen, de beheersing van vergelingsziekte en de bladluiswaarschuwingsdienst vindt u in de Teelthandleiding op www.irs.nl.

Elma Raaijmakers
specialist ziekten en plagen

Aandacht voor onderzoek en advisering blijft belangrijk om vergelingsziekte ook in de toekomst te kunnen blijven beheersen

Vroeg zaaien is en blijft een risico

Zaaien voor 10 maart is risicovol: Bij een koud voorjaar en stressomstandigheden voor en na opkomst is er bij alle rassen een verhoogde kans op schietervorming

Erg groeizaam was de start van het groeiseizoen in 2021 niet. De temperatuur bleef in het voorjaar onder het meerjarig gemiddelde steken. De vroegst gezaaide bieten hebben een lange koudeperiode moeten doorstaan.

Het risico op massale schieterontwikkeling als gevolg van vernalisatie was daardoor reëel. In diverse vroeg gezaaide percelen werden aanzienlijke aantallen schieters gesignaleerd. Vooral temperaturen tussen 3 en 12°C bevorderen het vernalisatieproces. Vuistregel hierbij is dat meer dan veertig dagen met een maximumtemperatuur onder 12°C later in het seizoen een schieterprobleem kan veroorzaken. Het advies is om niet te zaaien in februari en voorzichtig te zijn met zaaien voor circa 10 maart. Op basis van het weer in het verleden is de kans groot dat de drempel dan nog overschreden wordt. Als de verwachte maximum dagtemperatuur boven 12°C ligt en de weersverwachting gunstig is, is zaaien wel aan te raden.

Niet alleen kou

Hoewel de nadruk bij schieterontwikkeling vooral op de temperatuur ligt, kunnen ook andere factoren meespelen. Met name stressomstandigheden tussen vochtopname van de pil en veldopkomst kunnen bijdragen aan het vernalisatieproces. Denk aan diep zaaien, een trage kieming of korstvorming. Als schieters zichtbaar worden, hoeft dit dus geen gevolg van vroeg zaaien te zijn. De regio speelt een belangrijke rol: temperatuur en daglengte zijn doorgaans hoger in het zuiden dan in het noorden. Ook is het precieze moment dat een biet gaat bloeien rasafhankelijk.

Opbrengstreductie

Vroeg zaaien levert geld op. Hoe eerder suikerbieten het veld sluiten, hoe meer straling het gewas kan

onderscheppen en hoe hoger de potentiële suikeropbrengst. Bij gemiddeld weer kost iedere dag later zaaien in maart vanaf half maart ongeveer 250 kg wortelopbrengst per hectare per dag. De potentiële opbrengst neemt in april en mei steeds sneller af. Daarbij dient de afweging te worden gemaakt tussen vroeg zaaien of wachten, met het risico op extra uren voor het verwijderen van schieters in het seizoen en onkruidbieten in volgende jaren.

André van Valen en
Martijn Leijdekkers
specialisten zaaien en rassen

Teeltvoorbereiding

Begin met een schoon perceel

Bij aanwezigheid van grotere onkruiden of de opslag van groenbesters is een bespuiting voor zaaibedbereiding met een middel op basis van glyfosaat aan te raden. Het beste tijdstip van spuiten is een aantal dagen voor de geplande zaaibedbereiding.

Als er na het zaaien van de bieten nog onkruiden bovenstaan, kan een bespuiting met glyfosaat verstandig zijn. Doe dit altijd ruim voordat de bieten doorbreken. De bestrijding is vaak minder effectief door (gedeeltelijke) grondbedekking. Als het nog te vroeg is om te zaaien, maar het land is zonder bodemverdichting begaanbaar, is de aanleg van een vals zaaibed een optie.

Inzet van bodemherbiciden kan nuttig zijn

Er zijn een paar belangrijke redenen om een bodemherbicide kort na het zaaien toe te passen. Bodemherbiciden bestrijden een aantal 'probleemonkruiden' beter en het kan de na-opkomstbestrijding wat makkelijker maken. Spuit voor een goede werking op een vochtige grond. Op grond met een organische stofgehalte hoger dan 5%

Opslag van bladrammenas

Bingelkruid

werken bodemherbiciden vaak matig. Bij laat zaaien neemt de noodzaak van een bodemherbicide voor opkomst af.

Probleemonkruiden kort na zaai aanpakken

Wordt veel bingelkruid en/of hondspeterselie verwacht, dan is het advies per hectare 0,05-0,10 liter Centium 360 CS of 3 liter Goltix Queen te gebruiken. Centium 360 CS kan vooral onder vochtige omstandigheden enige witverkleuring aan de bieten veroorzaken. Centium 360 CS heeft ook een goede werking op varkensgras en zwaluwtong, maar werkt niet op kamille. In de geadviseerde doseringen is het gebruik van het middel aanzienlijk goedkoper dan Goltix Queen.

Als veel kamille wordt verwacht, kan een vooropkomstbespuiting worden toegepast met 2 liter metamitron

(Goltix SC/Bettix SC) per hectare. Echter, bij een tijdige toepassing na opkomst van het lagedosering-systeem met daarin metamitron is kamille ook in het kiembladstadium goed te bestrijden. Wordt kamille en bingelkruid en/of hondspeterselie verwacht, spuit dan voor opkomst de combinatie 0,05-0,1 liter Centium 360 CS + 2 liter metamitron of enkel 3 liter Goltix Queen per hectare.

Specifiek advies voor Conviso Smart-systeem

Bij dit systeem wordt ook geadviseerd om in het voorjaar bij ontwikkeld onkruid het perceel met glyfosaat te behandelen om een schone start te hebben. Toepassing van een bodemherbicide na zaai van de bieten is bij dit systeem niet nodig.

Sjef van der Heijden
specialist onkruidbeheersing

Hondspeterselie

Zijn er door de vorst in december en februari minder luizen?

Dat kan alleen als de temperaturen in de winter lager zijn dan -7°C . Hoe langer deze kou aanhoudt, hoe meer luizen gedood worden. Rondom Kerst is daarvan sprake geweest in het noorden en oosten van ons land. In het zuidwesten zijn de temperaturen echter nauwelijks onder het vriespunt geweest. In Zuid-Limburg is de -7°C maar net aangetikt, wat waarschijnlijk onvoldoende is geweest om volwassen luizen te doden.

In februari zijn er in heel Nederland enkele dagen nachtvorst geweest, maar ook hierbij is de temperatuur te hoog gebleven. In het noordoosten zullen luizen niet zo vroeg zijn, maar in alle andere regio's is en blijft het vanaf de opkomst van de bieten oppassen in 2022.

Groeikracht

Doe mee aan Groeikracht

Groeikracht, het kennisnetwerk van, voor en met Cosun-telers, werkt aan de toekomstbestendigheid van de bieten-, aardappel- en cichoreiteelt. Cosun nodigt de telers uit om mee te doen in dit kennisnetwerk en zo kennis te delen en daarover krachtig te communiceren met de maatschappij en de overheid. Aanmelden is mogelijk via de site van Groeikracht, www.groeikracht.cosun.nl.

Controle bietenlab

Maarten Boudesteijn, secretaris van de raad van beheer, gaf in de ledenraad een toelichting op het onderzoek naar de controles op de monstername en analyse conform de uniforme methode voor gewichtsbepaling, monstername en monsteronderzoek, het zogenaamde Bruine Boekje.

De controles vóór de campagne worden uitgevoerd door het IRS. Tijdens de campagne doen de manager van het bietenlab en medewerkers van het IRS, het secretariaat van de raad van beheer en de agrarische dienst dat. Naar aanleiding van de problemen rond de monstername en analyse in 2020 zijn extra controles ingesteld. Ondermeer is er een externe controle geweest door Frits Verhoef, voormalig controleur voor de NBF. Zijn conclusie is dat wordt gewerkt conform het Bruine Boekje. Er zijn geen significante bijzonderheden geconstateerd. Daarnaast heeft een afvaardiging van de ledenraad op 12 oktober samen met een vertegenwoordiger van de raad van beheer het tarreerlokaal in Dinteloord bezocht. Na een toelichting op de datastromen en protocollen voor monstername en -analyse hebben de externe controleur en de medewerkers van het tarreerlokaal inzage in de processen en

controles gegeven. De vragen van de afvaardiging zijn adequaat beantwoord. De afvaardiging heeft aan de ledenraad teruggekoppeld dat ze een betrouwbaar beeld heeft gekregen van een doelmatige systematiek, en dat er conform de voorschriften wordt gewerkt.

Vervolg

Op 5 januari zijn in een digitale vergadering nadere afspraken gemaakt. Ondermeer gaat de externe controleur onaangekondigd, een aanvullend bezoek brengen en extra controle doen op de vorstcoderingen. Ook worden de monsternamesystemen in Dinteloord/Vierverlaten, Maastricht en op Texel vergeleken. De laadplaatsen in Vierverlaten en op Texel zullen worden bezocht door de betreffende kringbesturen. Cosun Beet Company gaat onderzoeken of de procedure voor vorstcodes kan worden geobjectiveerd, bijvoorbeeld met behulp van aanvullend beeldmateriaal.

Cosun komt naar u toe

Cosun Beet Company is weer gestart met de jaarlijkse Unitip-bijeenkomsten, nu fysieke bijeenkomsten weer mogelijk zijn. Richting de zomer gaat Cosun (schuur)bijeenkomsten organiseren, waar de coöperatie met leden in gesprek gaat over de nieuwe

strategie, de toekomstbestendige teelt en duurzaamheidsambities. Een uitnodiging voor deze bijeenkomsten volgt.

Verkiezingen kringbestuur

Tijdens de digitale kringvergaderingen van dit jaar zijn geen verkiezingen gehouden voor het kringbestuur. Waarschijnlijk zullen ook die digitaal of schriftelijk uitgevoerd moeten worden. Samen met de kringbesturen zoeken we nog naar een gebruiksvriendelijke oplossing. Binnenkort volgt informatie hoe we het gaan doen.